

**ЕНЦЈ СТРАТЕШКИ ПЛАН
ОПЕРАТИВНИ ПЛАН 2011-2012
УКРАТКО ПРОЈЕКТИ И ПРЕПОРУКЕ**

Пројекат "СУДСКА РЕФОРМА"

Унутар правосуђа у Европи постоји широки консензус о правцима реформе правосуђа које треба предузети. У готово свим земљама судске карте се поново праве с резултатом да судска функција треба бити концентрисана у мање судове, а судски поступци се редизајнирају с циљем поједностављења процедура, строжијег вођења предмета и дигитализације. Смањење обима тужби није само по себи циљ, али учесталост неозбиљних случајева, кашњења и тактике се треба решити, а да се притом задржи приступ правосуђу у свим другим случајевима, без обзира на приходе странака. Потреба се такође јавља за боље финансирање система правосуђа које ће гарантовати његову независност и унапредити ефикасније решавање предмета. Коначно, у многим земљама су у току напори за бољом организацијом судова. Прерасподела задатака, ефикасна расподела предмета у судовима и судијама и смањења заостатка предмета су наглашени.

Треба напоменути да се те реформе морају спроводити са мањим или у најбољем случају једнаким буџетима, и да управо то отежава имплементацију. За темељне реформе је потребно времена, а њихови трошкови претходе предностима. Ипак, ове реформе су најбољи пут напред. Краткотрајно смањење трошкова попут смањења плата не доприноси потребним реформама, и представља угрожавање функционисања правосуђа. Судства требају покушати уверити владе да су дугорочне реформе потребне, упркос чињеници да ове реформе само поступно пружају уштеду трошкова, што је надаље тешко израчунати унапред, као што то честа одсутност анализа трошкова и предности показује.

Овај избор је могућ само ако је почетна тачка већ предузета, речима Вилниус Декларације, да "Свака економска мера, без обзира колико је привремена, и која ће утицати на правосуђа, мора задржати кључну улогу права у демократском друштва. Правосуђа морају гарантовати, чак и под строгим економским околностима, право на приступ правосуђу, ефикасну заштиту основних права и правовремене и квалитативно добре пресуде у споровима."

Да би се спровела реформа правосуђа следеће препоруке, које су објашњене у претходним поглављима, су израђене. Ми ћемо се прво осврнути на **садржај реформи.**

Рационализација и (ре) организација судова и канцеларија државних тужилаштва:

- 1) Концентрација судова мора бити мотивисана потребом да се пружи високо квалитетна правда, а не само потенцијална уштеда трошкова.
- 2) Судства требају пажљиво да процене да ли се нето уштеде трошкова могу постићи концентрацијом судова, а треба узети у обзир да може проћи много година пре него што се жељена уштеда може ефикасно остварити.

- 3) Концентрација судова би требала бити пропраћена повећаним кориштењем тренутне ИКТ (информационе и комуникационе технологије) како би се смањила учесталост од потребних посета од стране странака лично судовима. Такође, ИКТ би се требала користити за повећање видљивости судских поступака.

Смањење броја случајева:

- 4) Смањење броја предмета не сме бити циљ сам по себи. Све мере, укључујући и повећање судских такси, морају оставити приступ правди, како је гарантовано чл. 6 ЕЦХР. Мере усмерене на обесхрабривање неозбиљних случајева су корисне, под условом да такве мере не спречавају да мериторни предмети дођу пред суд.
- 5) Ако се судске таксе повећају, финансијске околности странака се морају узети у обзир, било диференцирањем тарифа или правне помоћи.
- 6) Регулисање могућности жалбе би требало бити учињено од стране правосуђа, узимајући меритум предмета у обзир, а не механичка правна правила.

Поједностављење судских поступака, побољшање управљања судским предметима и увођење нових технологија

- 7) Поједностављење судских поступака, побољшање управљања судским предметима и увођење нових технологија нуде прилику за модернизацију управљања правосуђем, чиме се унапређује приступ правди, квалитет правде, као и ефикасност. Сва судства требају усвојити иновативне програме како би дошли до тих циљева.
- 8) Како ове иновације захтевају модернизацију процесног права, ти програми захтевају блиску сарадњу правосудних организација и владиних агенција одговорних за важеће законске прописе. Такође, што је најважније, судије и тужиоци би требали бити активно укључени у развој и имплементацију нових поступака, процеса и технологија у правосуђу.

Финансирање судског система:

- 9) Широко распрострањено мишљење у ЕНЦЈ је да све док се смањење примењује једнако, на све плате у јавном сектору, судска независност није угрожена.
- 10) Упркос томе, плата судија треба остати сразмјерна са њиховом струком и одговорности, те стога свако смањење плате се треба само разматрати у изванредним економским околностима, и то би требало бити строго ограничено временски.
- 11) Надаље, плате судија и тужилаца морају бити одређене законом, тако да гарантују независност правосуђа и требају укључивати правосуђе. Такве одлуке не би требале бити дискреционе одлуке извршне власти.

- 12) Финансијски систем правосуђа треба да одражава његове потребе да ваљано управља предметима. Само на тај начин правовремена правда може бити гарантована.
- 13) Иако се признаје да финансирање на основу оутпута захтева мерење оутпута и време за процесуирање (мерење обима предмета), такви системи мерења требају остати једноставни и исход се треба користити с опрезом, како би се заштитила независност правосуђа. На пример, норме за мерење броја предмета не би требало примењивати механички на појединачне случајеве.
- 14) Да би се осигурала и ојачала подела власти, судство би требало бити тесно укључено у све фазе буџетског процеса и требало би бити одговорно за финансијско управљање судовима појединачно и као целина, у оквиру буџета који су им додијелени.

Судско управљање и оптимизација броја предмета у судовима и државним тужилаштвима:

- 15) Прерасподела послова у судовима како би се омогућило судијама да се концентришу на своје основне судске задатке је важан циљ сам по себи, осим уштеде трошкова која може бити постигнута на овај начин. Да би била ефикасна, судије морају имати сву потребну подршку. Морају бити у стању ослонити се на своје особље, а то захтева високо квалификовано особље.
- 16) Одржавајући транспарентне механизме, додела предмета судовима и судијама треба бити флексибилнија како би се боље користило распоређивање судија.
- 17) Смањење трошкова је пожељно, али оно мора бити пажљиво уравнотежено са повећањем потреба да се имају одговарајуће информације о броју предмета и времену процесуирања.

Враћајући се процесу реформе:

- 18) Важно је да судство, судски савети и нарочито судије и тужиоци буду укључени у сваку фазу развоја и имплементације планова реформе. Ово је како би се осигурала независност правосуђа, да реформе буду ефикасне и уливају поверење.
- 19) Правосуђе, под водством Судских савета, где они постоје, треба развијати разумне предлоге за успешну реформу. Циљ реформе би требао бити побољшање укупне надмоћности правосуђа. Ефикаснији резултати администрације у унапређењу благовремености и квалитета испоруке.
- 20) Препоручује се да ти предлози за реформу буду укључени у општим смерницама наведеним у овом извештају. Нарочито, комбинованим поједностављењем поступака, строжијим вођењем предмета и дигитализацијом, нуди се перспектива за судску ефикасност.

ПРОЈЕКАТ "СТАНДАРДИ II"

Извештај описује идентификовани и прикупљени сет индикатора који се односи на минимум судских стандарда, дефинисаних у претходном Извештају о развоју минималних правосудних стандарда 2010-2011 израђених од стране ЕНЦЈ пројектног тима. Извештај се фокусира на индикаторе стандарда који се тичу специфичних тема које је пројектни тим разматрао на састанцима одржаним у Вилниусу, Бриселу, Палма де Мајорки (запошљавање, одабир, именовање и -где је то релевантно, евалуација и унапређење чланова судства, укључујући и оне који се односе на надлежно тело које одлучује у овој области).

Идентификовани индикатори минималних судских стандарда, о којима се расправљало и који су договорени од стране чланова пројектног тима, су разврстани у два поглавља зависно од теме на коју се односе: а) индикатори минимума стандарда који се односе на регрутовање, избор, именовања и (где је релевантно) унапређење чланова судства; б) индикатори минимума стандарда који се односе на надлежно тело које одлучује о регрутовању, избору, именовању и (где је релевантно) унапређењу чланова судства.

Рад тренутног пројектног тима усмерен је на уверење да идентификација индикатора везаних за минимум судских стандарда у тим појединим подручјима пружа средства за само-процену појединих судских система, што је такође доступно за накнадну процену усклађености различитих европских судских система са минимумом претходно дефинисаних стандарда. По мишљењу пројектног тима ово ће подржати развој независних судских савета и допринети остваривању заједничке европске судске културе. Надаље, када се утврђивање индикатора минимума стандарда тиче тема регрутовања, избора, именовања и где је то релевантно, процене и унапређења чланова судства, укључујући и оне се односе на надлежно тело које одлучује у овој области, Пројектни Тим је покушао да избегне било каква преклапања с циљевима других пројеката које већ или тренутно спроводи ЕНЦЈ, а нарочито различитих пројектних тимова који се баве темом Судских савета.

I. Показатељи минимума стандарда који се односе на регрутовање, избор, именовања и где је то релевантно, процене и унапређења чланова судства

1. Судска именовања би се требала заснивати на заслугама и способностима.

Ту треба бити јасно дефинисан и објављен низ надлежности избора, против којих кандидати за судска именовања требају бити процењени у свим фазама именовања.

А) Да ли постоји јасно дефинисан скуп надлежности избора према којима се кандидати за судска именовања требају процењивати у свим фазама процеса именовања?

Б) Да ли је јасно дефинисан скуп надлежности избора објављен, на пример на веб страници, и објашњење о томе на располагању?

В) Да ли постоји тачка информације / канцеларија на располагању које пружају информације о надлежностима избора кандидатима на судијску функцију и / или јавности уопште?

2. Избор надлежности треба укључивати интелектуалне и личне вештине високог квалитета, као и одговарајућу радну етику и способност изражавања кандидата.

А) Да ли јасно дефинисане и објављене надлежности избора укључују интелектуалне и личне способности високог квалитета, као и одговарајући радни став и способност изражавања кандидата?

3. Интелектуални захтев треба да садржи одговарајућа културна и правна знања, аналитичке капацитете и способност за самостално доношење пресуда.

А) Да ли јасно дефинисане и објављене надлежности избора у вези интелектуалних захтева обухватају одговарајућа културна и правна знања, аналитичке капацитете и способност за самостално доношење пресуда или одлука које се односе на функције судијске дужности?

4. Требало би да постоје личне вештине високог квалитета, као што су способност да се преузме одговорност у обављању његових/њених дужности, као и особине непристрасности, независности, уверљивости, осећајности, друштвености, интегритета, и способности да сарађују.

А) Да ли јасно дефинисане надлежности у вези личних вештина укључују вештине као што су способност да се преузме одговорност у обављању његових/њених дужности, као и особине непристрасности, независности, уверљивости, осећајности, друштвености, интегритета, и способности да сарађују?

Б) Да ли постоји ефикасан поступак за процену да ли кандидати поседују одговарајуће личне вештине?

5. Било да процес именовања укључује формално испитивање или испитивања или оцењивања и разговор са кандидатима, процес избора би се требао спроводити од стране независно именованог судског тела.

А) Да ли се поступак избора спроводи од стране судског органа за именовање који је независан од извршне власти?

6. Када процес именовања укључује и процену која се заснива на извештајима и коментарима од правних стручњака (као што су судије, адвокатске коморе, правна удружења, итд) свака та консултација мора остати у потпуности отворена, поштена и транспарентна, уз то да мишљења било којег судије или адвокатске коморе треба да се заснивају на релевантним надлежностима, требају бити у писаном облику, доступна за посматрање, а не на да се заснивају на личним предрасудама.

А) Ако процес именовања укључује процену која се заснива на извештајима и коментарима од правних стручњака, да ли такве консултације остају у потпуности отворене, поштене и транспарентне?

Б) Да ли постојећа решења за добијање мишљења било којег судије, односно адвокатске коморе упућују и обезбеђују да се та мишљења заснивају на релевантном

избору способности, да су забиљежена у писаном облику, доступна за посматрање, а не да се заснивају на личним предрасудама, те да ли су образложена?

7. Док се избор судија мора увек заснивати на заслугама, свако ко је именован на судијску дужност мора имати добар карактер и кандидат за судијску дужности не сме имати кривични досије, осим ако се ради о мањим прекршајима које су почињени пре више година.

А) Уопштено, да ли постоји систем осмишљен како би се проверило да свако ко је именован на судијску дужност мора имати добар карактер, тј. нема кривични досије, има добру репутацију, и тако даље?

Б) Да ли постоји одређени систем који би осигурао да на судијску дужност није именован кандидат са казнене евиденције, осим ако се она односи на мања кривична дела, почињена пре више одређеног и дефинисаног броја година?

В) Да ли постоји било који специфичан систем за проверу, где је то потребно, да ли кандидат за судијску дужност има добру репутацију лично, професионално и финансијски - нпр. кроз стручна тела или поуздане, проверљиве референте?

8. Разноликост у разликовању особа које су на располагању за избор за именовања би требала бити подстицана, избегавајући све врсте дискриминације, иако то не значи нужно поставку квота пер се, тако да сваки покушај да се постигне разноликост у одабиру и именовању судија не би требао да буде на штету основног критеријума избора на основу заслуга.

А) Да ли постоји писана политика (било у законском или другом облику) направљена да подстакне разноликост у разликовању особа које су на располагању за избор за именовања, избегавајући све врсте дискриминације, иако нужно не подразумева постављање квота пер се ?

Б) Постоји ли праћење именовања како би се проверио рад у пракси различите политике?

В) Да ли је политика за потицање различитости ипак осигурава да нема мешања у основне критеријуме за избор / именовање иако може да постоји политика позитивне дискриминације у односу на кандидате који имају једнаке заслуге?

9. Цели поступак именовања и избора мора бити отворен према јавности, јер јавност има право да зна како се бирају судије.

А) Да ли постоји систем како би се омогућило јавности уопштено да зна како се бирају судије?

Б) Да ли постоји систем како би се омогућило јавности да сазна како се поједини кандидат бира за судску функцију, као напр. законом или путем веб странице?

10. Неуспели кандидат има право да зна зашто он или она није успео бити именован, а постоји и потреба за независном притужбом или жалбом у процесу

према којем се сваки неуспели апликант може обратити ако он или она верује да је он / она неправедно третиран у поступку именовања.

А) Да ли неуспешни кандидат има право да зна зашто он / она није успео бити именован?

Б) Да ли постоји систем како би се омогућило неуспешном кандидату који жели знати зашто он / она није успео бити именован да добије информације о разлогу тог неуспеха?

В) Да ли постоји могућност независне притужбе или жалбе у процесу у коме се неуспели кандидат (или заинтересована особа на други начин) може обратити?

Г) Да ли је тај процес уређен законом и постоји ли правна могућност за неуспеле апликанте (или заинтересоване особе на други начин) на жалбу на одлуку о именовању пред законом основаним судом?

Д) Да ли је тело надлежно да одлучи о приговору или жалби било којег неуспелог кандидата или заинтересоване особе (било или не да је то тело суд) у могућности испитати процес именовања како би се утврдило је ли било неправедности према појединим кандидатима, на пример, тако што имају приступ документима или траже извештај?

11. Ако Влада, односно Председник државе има улогу у коначном именовању чланова судства, учествовање министра или председника државе се само по себи не противи начелу независности, поштења, отворености и транспарентности ако је њихова улога у именовању јасно дефинисана и њихово доношење одлука јасно документовано, те ако укључивање Владе или председника државе не утиче на те принципе, ако они дају признање одлука које су донесене у контексту независног процеса избора. Осим тога, такође је дефинисан као стандард у овој области да онај ко год је одговоран за доношење коначне одлуке о именовању (Влада или председник државе) има право да одбије спровођење именовања или препорука донесених у контексту независног процеса избора и ако није спреман за спровођење именовања или препоруке треба такву одлуку објавити и јасно навести разлоге за ту одлуку.

А) Ако министар или председник државе игра важну улогу у коначном именовању чланова судства, да ли је њихова улога у именовању јасно дефинисана и да ли су процеси доношења одлука јасно документовани?

Б) Ако министар или председник државе има улогу у коначном именовању чланова судства да ли је јасно да се судије именују на основу њихових стручних квалификација а не на основу њихове политичке подобности?

В) Ако министар или председник државе има улогу у коначном именовању чланова судства да ли су именовања вршена само из избора који је израђен или одобрен од стране независног тела за избор који укључује судство?

Г) Ако онај ко год је одговоран за доношење коначне одлуке о именовању (Влада или председник државе) има право да одбије спровођење именовања или препорука

донесених у контексту независног процеса избора и ако није спреман за спровођење именованја или препоруке, да ли постоји формална уставна или законска обавеза да треба такву одлуку објавити и јасно навести разлоге за ту одлуку.

12. Где се унапређење чланова судства заснива на периодичним проценама професионалног обављања дужности, процес процене треба спровести према истим критеријумима и истим гаранцијама као оним што су предвиђене за почетни избор и процес именованја (тј. он би требао бити независан, поштен, отворен и транспарентан а на основу заслуга и способности) и треба се темељити на претходном раду судије.

А) Јесу ли заслуге и способности јасно наведене и без квалификације у свим релевантним законодавствима, упутствима или смерницама које ће бити једини критеријуми за судско унапређење?

II. Индикатори минимума стандарда који се односе на надлежна тела која одлучују о запошљавању, избору, именованју и (где је релевантно) унапређењу чланова судства.

13. Поступци за запошљавање, избор или (где је релевантно) унапређење чланова судства требају да буду у рукама једног или више тела независних од владе у којима ће довољан број чланова судства бити директно укључени и чланство у том телу требало би обухватати већину појединаца независних од утицаја државе.

А) Да ли има независних националних судских одбора за именованја или комитета, или да ли је одговарајући национални Судски савет (или специфични одбор или одељење унутар судског савета) задужен за судски избор и именованје?

Б) Да ли се судије који су у том телу директно бирају од стране других судија или их бира, на пример, Парламент, министар правде, председник државе или председник Врховног суда?

В) Да ли избор судија тог тела од стране других државних институција (на пример Парламента) - а не директно од стране скупштине судија - осигурава њихову пуну независност као чланова овог тела?

Г) Да ли је то тело састављено искључиво од појединаца који су изабрани у процесу који није под утицајем владе?

Д) Да ли састав овог тела укључује било које *ex officio* чланове владе, као што су председник државе или министар правде?

Ђ) Да ли чланови овог тела обављају своје функције на сталној и искључивој основи или они обављају своје функције заједно са другим активностима, као што су судске или парламентарне активности?

14. Судство не мора нужно имати апсолутну већину чланова у таквом органу за избор и именованје, будући да у неким земљама пројектног тима постоји

перцепција да орган за избор у којем постојећа судства имају већинско чланство, себе оставља отвореним за критике да је то орган који служи самом себи, и једино регрутује потенцијалне судије које фаворизује и унапређује фаворизоване судије из својих редова.

А) Који је заправо број чланова органа надлежног за судски избор и именовања и који је удео судија који су у том органу? Је ли то стварна већина?

Б) Да ли састав тог органа чине представници других основних правних професија (односно, представници адвокатске коморе, правници, нотари) и академије (тј. професора права)?

В) Какву улогу имају удружења судија у поступку избора и / или именовања чланова тог органа?

Г) Да ли начела о формирању органа за избор и именовање упућују или предодређују апсолутну већину за чланство судства у том телу?

15. Тело надлежно за избор и именовања судија мора пружити максимум гаранција самосталности и независности при изради предлога за именовање.

А) Да ли релевантни закони / регулатива предвиђају било какве гаранције независности од владе у именовању сваког лица које учествује у поступку избора и именовања чланова судства?

Б) Да ли је поступак за одлуке тела надлежног за именовања судија законски регулисан?

В) Да ли је пропис у погледу поступка за доношење одлука тела задуженог за именовања судија објављен на било који начин?

Г) Да ли су прописи који се односе на поступак за одлуке тела надлежног за судска именовања у складу са принципима правне сигурности, ефикасности, независности судства и другим основним правним принципима?

Д) Да ли је чланство у телу задуженом за именовања судија ограничено у времену (тј. само на један мандат, или највише два мандата)?

Ђ) Да ли телу задуженом за именовања судија помажу спољни стручњаци и консултанти (као што су психолози, социолози, правници, нотари, академици, итд.) у оквиру процеса избора?

16. Требало би бити гарантовано да одлуке донесене од стране тела морају бити слободне од било каквог утицаја осим озбиљног и темељног испитивања способности кандидата, према којима кандидате треба оценити.

А) Јесу ли критеријуми за процену кандидата нормативно дефинисани (нпр., прописани конкретно законом или другим прописом тела надлежног за судска именовања), или јавним смерницама / резолуцијама издатим од стране тог тела?

Б) Да ли је цели процес избора и именовања транспарентан и отворен за јавност?

В) Да ли је сваки корак у процесу избора и именовања објављен (на пример, на интернету), укључујући и резултате у следећим фазама процедуре избора и именовања?

Г) Да ли се сви кандидати оцењују у складу са истим критеријумима који су унапред и експлицитно утврђени?

Д) Који се посебни објективни и субјективни критеријуми примењују у процесу судског избора и именовања? Могу ли се додатни критеријуми примењивати, осим ових посебно објављених?

Ђ) Какав је квалитет или степен образложења одлуке за избор кандидата за судију између неколико кандидата? Постоје ли јасни и објективни разлози наведени како би се оправдало да одабрани кандидати имају веће заслуге и способности од других апликаната?

17. Тело надлежно за именовања судија треба да обухвата знатно учешће правних професионалаца и стручњака (укључујући и искусне судије, академике, правнике, тужиоце и друге стручњаке) и могло би такође да укључује независне чланове који представљају цивилно друштво, који ће бити именовани из реда познат их особа високих моралних стандарда, на основу њихове вештине и искуства у питањима као што су људски ресурси.

А) Који је број и удео правних професионалаца и стручњака у телу које је задужено за избор судија?

Б) Који је број и удео лаичких чланова из реда цивилног друштва у телу надлежно за избор судија?

В) На који начин су појединци који заступају правну професију и цивилно друштво изабрани као чланови тела надлежног за избор судија?

18. Тело надлежно за судски избор и именовање могло би бити одговарајући национални Судски савет (или специфични одбори или одељења унутар Судског савета) или независни национални одбор за именовања или комитет, и да у тим системима у којима обавезни период уводне обуке представља део поступка регрутовања и избора, релевантна академија, колеџ или школе судства могу имати важну улогу давањем препорука у вези кандидата које сматра да требају бити именовани на основу њиховог рада током уводне обуке.

А) Постоје ли независни национални судски одбори за именовања или комитети или да ли је одговарајући национални Судски савет (или специфични одбори или одељења унутар Судског савета) задужен за судски избор и именовање?

Б) Да ли релевантна академија, колеџ или школа судства има право да даје било какве препоруке у односу на кандидате за које сматра да би требали бити именовани у судство, на основу њиховог рада током уводне обуке?

В) Да ли су препоруке од стране релевантне академије, колеџа или школе судства у контексту поступка избора обавезујуће у погледу кандидата који ће бити именован у судству?

Г) Да ли је релевантна академија, колеџ или школа судства независно тело или је то повезано са или под надзором одговарајућег Министарства правде или Судског савета?

19. Тело надлежно за избор и именовање судија мора имати одговарајуће ресурсе на нивоу који одговара програму рада који се очекује да предузме сваке године и мора имати независну контролу над својом буџетом, у складу са уобичајеним захтевима као за ревизију.

А) Да ли су средства обезбеђена телу надлежном за избор и именовање судија адекватна активностима које се очекују од тог тела да предузме сваке године?

Б) Да ли тело надлежно за избор и именовање судија ужива пуну самосталност буџета? Је ли његов буџет саставни део буџета судства уопште и система судова или је део буџета Министарства правде?

В) Да ли буџет тела за избор и именовање судија расте у истој пропорцији као издаци буџета који се тичу активности владе (тј. државне управе) и парламента?

Г) Да ли се ревизија о издацима тела за избор и именовање судија спроводи од стране ревизора независних од државне контроле?

20. Тело надлежно за судски избор и именовање такође мора имати одговарајуће поступке којима се осигурава тајност њихових расправа.

А) Постоје ли неки стандарди тајности расправа тела задужених за избор и именовање судија (као што је тајност релевантне седнице за расправе или не дозвољавање присуства спољних особа расправама) који су утврђени и гарантовани релевантним законом / прописом којим се уређује активности тог тела?

Б) Да ли су питања поверљивости узета у обзир у правилима везаним за објављивање записника са састанака тела надлежног за судски избор и именовање, током којих се расправља о кандидатима за судијску дужност?

21. Тело надлежно за судски избор и именовање мора створити довољно података у односу на сваког подносиоца захтева како би се осигурало да постоји независан поверљив, отворен, поштен и транспарентан процес, а који гарантује ефикасност независних притужби или оспоравања процеса на који сваки неуспешни подносилац захтева има право ако он или она сматра да он / она је неправедно третиран у поступку именовања.

А) Да ли је тело надлежно за избор и именовање судија води евиденцију са подацима у односу на сваког кандидата за судију и да ли ови подаци одражавају напредак тог подносиоца захтева у поступку избора?

Б) Да ли је тело надлежно да одлучи о приговору или жалби било којег неуспешног кандидата или заинтересоване особе (било или не да је то тело суд) има право на приступ записнику који се чува у односу на тог кандидата у у контексту поступка по тужби или жалби?

22. Тело надлежно за судски избор и именовање треба гарантовати ефикасност независних притужби или жалби у процесу у којем било који незадовољни подносилац захтева има право ако он или она верује да су он / она неправедно третирани у поступку именовања.

А) Постоји ли поступак независне притужбе или жалбе којим се било који неуспели подносилац захтева (или заинтересована особа на други начин) може обратити?

Б) Да ли је тај процес уређен законом и постоји ли било каква правна могућност за неуспеле апликанте (или заинтересоване особе на други начин) да се жале на одлуку о именовању тела пред судом који је основан законом?

В) Да ли тело које је надлежно да одлучи о приговору или жалби било којег неуспелог кандидата или заинтересоване особе (било да је или не то тело суд) у могућности испитати именовања у процесу како би се утврдило је ли било неправедности према појединим кандидатима, напр, имајући приступ документима или тражећи извештај?

ПРОЈЕКАТ "ПРАВОСУЂЕ, ДРУШТВО И МЕДИЈИ"

1. ПОРТПАРОЛИ У ИМЕ ПРАВОСУЂА: Судије за односе са јавношћу и саветници за комуникацију

Главна препорука

Све земље треба да развију и користе систем судских портпарола у виду судија за односе са јавношћу и саветника за комуникације, који би требало да имају широко познавање правосудног система, како информисати јавност на разумљивом језику, који поседују друштвене и медијске вештине.

1.1. Све земље треба да развију и користе систем судских портпарола у виду судија за односе са јавношћу и саветника за комуникације, који би требало да имају широко познавање правосудног система, како информисати јавност на разумљивом језику, који поседују друштвене и медијске вештине.

1.2. Судије за односе са јавношћу и саветници за комуникације треба да раде на националном нивоу, али и на локалном и (у неким земљама) регионалном нивоу. Ове судије треба да буду судије које судијску функцију обављају у том суду и у материји која је релевантна за новинаре да би се истраживање обавило.

1.3. Судију за односе са јавношћу именује председник суда или области у којој судија обавља судијску функцију – и тај судија треба да буде одговоран за именовање судија.

1.4. Требало би да постоје основне смернице које се односе на рад и улогу судије за односе са јавношћу, укључујући и правила на чију иницијативу судија за односе са јавношћу треба да реагује и какав је систем за координацију таквог реаговања.

Смернице треба да дефинишу однос између судија за односе са јавношћу, службеника у прес служби и саветника за комуникације. Смернице би такође требало да узму у обзир понашање домаћих медија и националне стандарде судијске етике.

1.5. Судији треба да се омогући обука за рад са медијима. Такође, судија треба да добије пуну подршку од службеника у прес служби или саветника за комуникације.

1.6. Предлаже се да судија за односе са јавношћу треба да има следеће задатке и одговорности:

- да обавести и упути новинаре у закон и процедуре;
- да се јавности пруже објашњења у вези са природом и дејством пресуда и одлука – што такође може да подразумева ангажовање у правној едукацији о основама уставног и материјалног права;
- да унапреди интерес правде у промовисању транспарентности и приближавању судског система и правосуђа јавности;
- рад са прес службеницима и саветницима за комуникације у вршењу своје функције и мониторинг контакта са новинарима и медијима;
- прати и реагује на медије путем веб сајтова и других друштвених медија;
- да развија контакте са медијима, као и са одговарајућим професионалним телима, специјалистима и академским институцијама.

2. АУДИОВИЗУЕЛНО СНИМАЊЕ У СУДНИЦИ И УПОТРЕБА ДРУШТВЕНИХ МЕДИЈА

А. Аудио и видео снимање суднице

Главна препорука

Аудио и видео снимање би требало да буде дозвољено у судницама све док се предузимају посебне мере ради заштите непрофесионалаца да буду снимљени, као и да постоји контролни систем за судију да прекине снимање кад год је потребно.

Препознајући велике разлике између законодавства и културе у земаља Европе, није могуће да се у овом тренутку има заједнички поглед на аудио и видео снимање у судовима. У неким земљама овакви снимци су потпуно забрањени, а у другим земљама је у основи дозвољено снимање. Међутим, ипак је пожељно да се смањи јаз између правосудних система у Европи у овим стварима.

2.1. Када је дозвољено видео снимање треба предузети посебне мере како би се заштитили од снимања непрофесионалци, као што су осумњичени, сведоци, судије поротници и порота. У неким земљама постоји општа пракса да се оваква снимања спрече. Ако се и учине изузеци, важно је да непрофесионалци дају своју сагласност, па чак и ако то ураде, судија независно од тога разматра да ли је снимање / емитовање прикладно.

2.2. Ако закон дозвољава видео снимање, не постоји потреба за право вета за професионалце, као што су судије, тужиоци и адвокати. Међутим, добра је пракса да се чује њихова реч прије него што суд доноси одлуку. Ако је снимање у принципу дозвољено, а судија негира такво снимање, одлука треба да буде образложена.

2.3. Ако је снимање у принципу дозвољено, али суд може да направи изузетке, добра је пракса да се медијима омогући да изнесу своју реч прије него што суд донесе одлуку.

2.4. Када је аудио и видео снимање дозвољено препоручује се да користе даљинске камере односно да их нема превише у судници.

2.5. У предметима високог профила препоручљиво је да се ова питања среде и реше прије него што претрес почне. Ово се може урадити организовањем састанка са заступницима пред судом и медијима како би се разговарало о практичним аранжманима у вези са аудио и видео снимањем (сателитски аутобуси, делови расправе које могу да се снимају, број дозвољених камера).

2.6. Емитовање обично не би требало да иде уживо, али пожељно је да иде са закашњењем или са контролисаним дугметом, тако да свака информација која није за емитовање може да се исече из емитовања прије него што се емитује.

2.7. Пожељно је имати свеобухватне и прецизне смернице за аудио и видео снимање у свакој земљи.

2.8. Нека питања и даље морају да се реше проценом од стране судије. То може бити најбоље решење у случајевима где постоји знатан интерес јавности или главни интерес.

Б. Мобилни телефони

Главна препорука

Препоручује се израда јасних смерница о томе када је употреба смарт (паметних) телефона и других средстава комуникације дозвољена, када није и какав је поступак у случају повреде.

2.9. Ако је дозвољено уношење мобилних телефона у суд, треба их искључити или ставити на нечујни режим како би се осигурало минимално ометање суда. Осим тога, јасно је да у одредбама за паметне телефоне и друге уређаје за комуникацију постоје строге смернице када је њихова употреба дозвољена и поступак у случају повреде.

В. Друштвени медији

Главна препорука

Друштвени медији могу бити корисни за судове или правосудна тела у њиховој комуникацији. Препоручује се израда стратегије, укључујући циљне групе и циљеве за коришћење сваког од друштвених медија.

2.10. Друштвени медији могу да се користе од стране судова или судских тела у њиховој комуникацији. Препоручује се израда стратегије, укључујући циљне групе и циљеве за коришћење сваког од друштвених медија. Ова стратегија треба да обухвати и дефинише: циљне групе за сваки друштвени медиј, циљеве сваког друштвеног медија, како медији треба да буду праћени и ко има одговорност за то. Али, стратегија треба да обухвати и како се друштвени медији користе проактивно. Ово може да се постигне тако што ће се правити линкови ка страницама или чланцима, стварајући фото и видео албуме, постављањем одговарајућих порука које додају вредност пружајући јединствене, појединачне перспективе о томе шта се дешава. Свака ова порука треба да има смисла и да пружа коментаре који

информишу, едукују и ангажују грађане. Не препоручује се да се само прекопирају саопштења у друштвеним медијима.

2.11. Појединачне судије које користе друштвене медије морају да поштују опште етичке кодексе и кршења ових кодекса ће се третирали као дисциплински прекршај. Препоручује се да се користе највиши нивои заштите приватности података.

3. ОБЈАВЉИВАЊЕ ПРЕСУДА НА ИНТЕРНЕТУ

Главна препорука

Правосуђе у свакој земљи треба да има свој сајт под надлежношћу Судског савета или Судске управе. Сваки суд би требало да има свој сајт на сајту правосуђа. Ови сајтови треба да садрже информације за професионалце, медије и општу јавност и треба да садрже базу података о пресудама и требају бити бесплатни и доступни јавности.

3.1. Правосуђе у свакој земљи треба да има свој сајт под надлежношћу Судског савета или Судске управе. Пресуде морају да се објављују на сајту правосуђа.

3.2. Сваки суд би требало да има свој сајт на сајту правосуђа. Ове веб странице треба да садрже информације за професионалце, медије и општу јавност.

3.3. Сајт правосуђа треба да садржи базу података о пресудама, који је лако доступан и бесплатан за јавност. Ова база података треба да садржи „претраживач“ користећи кључне речи.

3.4. Све пресуде које су у бази података треба да буде објављене у целости, заједно са кратким сажетком за брзо упознавање.

3.5. Све судске одлуке Врховног суда и виших судова треба да буде доступне преко интернета. Остали судови би требало да одлуке објављују селективно. Критеријуми на основу којих се врши избор пресуда које се објављују треба да буду доступни за јавност и објављени на сајту правосуђа. Препоручује се да одлуке које испуњавају следеће критеријуме да буду јавне:

- да су медији заинтересовани за те одлуке;
- да је одлука од општег интереса за друштво;
- да одлука може имати утицај на тумачење закона или других прописа;
- да постоји интерес за посебну групу људи;
- да је одлука важна за специјализоване публикације у области правде и закона.

3.6. Да бисте заштитили приватност непрофесионалних странака у поступку пресуда треба да буде анонимизирана.

3.7. Препоручује се да се на интернету објављују изводи пресуда у предметима високог профила, на једноставном, несудском језику.

3.8. Препоручује се да се у предметима високог профила, одмах након изрицања пресуде, поделе преписи судских одлука.

4. СМЕРНИЦЕ ЗА МЕДИЈЕ

Главна препорука

Постоји потреба за регулисањем односа између правосуђа и медија. Препоручује се увођење скупа смерница за медије, било да се оне спроводе по закону или као

(етички односно неправни) обавезујући протокол. Оне никада не могу да буду у супротности са постојећим законским ограничењима. Смернице за медије треба да буду дио националног стратешког плана, са планом активности и дефинисаним циклусима извештавања о комуникацијама са медијима и друштвом. Смернице за медије би требало да разјасне различите циљеве и интересе и судства и медија. Смернице би требало да садрже шта медији могу да очекују од запослених у судовима и како судови могу да препознају које су потребе медија, и то пре, за време и након судског поступка.

4.1. Препоручује се увођење скупа смерница за медије, било да се оне спроводе по закону или као (етички односно неправни) обавезујући протокол. Оне никада не могу ометати постојећа законска ограничења. Смернице за медије треба да буду део националног стратешког плана, са планом активности и дефинисаним циклусима извештавања о комуникацијама са медијима и друштвом.

4.2. Смернице за медије би требало да разјасне различите циљеве и интересе и судства и медија. Требало би да смернице садрже шта медији могу да очекују од запослених у судовима и како судови треба да препознају које су потребе медија, и то пре, за време и након судског поступка. Ове Смернице би такође требало да регулишу низ практичних питања.

4.3. Смернице за медије треба да буду од користи како за правосуђе и његове портпароле (њихов задатак и улога) тако и за медије (њихова улога и начин понашања у судовима и судницама). Смернице треба да упознају судије која је њихова улога и која су ограничења у комуникацији са медијима, али исто тако медији треба да знају шта могу да захтијевају и очекују од судства. Они неће угрозити независност судства.

4.4. Смернице треба да буду резултат консултација свих страна (медији, судије, портпароли канцеларије тужилаца, представници адвокатске коморе).

4.5. Смернице треба да буду јасне и да се строго тумаче.

4.6. Смернице треба да се анализирају и ажурирају редовно. Треба да постоји национална и европска платформа за размјену искустава са свим заинтересованим странама.

5. ПРОАКТИВНИ ПРИСТУП МЕДИЈИМА

Главна препорука

Све државе се охрабрују да развију проактиван приступ медијима. Овај приступ би требало да буде усмерен како на индивидуалне судске поступке, тако и на правосудни систем у целини.

5.1. Све државе се охрабрују да развију проактиван приступ медијима. Овај приступ би требало да буде усмерен како на индивидуалне судске поступке, тако и на правосудни систем у целини и правне принципе.

5.2. Медији треба да имају приступ листама случајева у судовима како могли да изаберу рочиште којем ће присуствовати. Истовремено, судови могу да направе избор занимљивих судских спорова који привлаче пажњу медија.

5.3. Судски савети, као и судови подстакнути су да најмање једном годишње организују неформални састанак са представницима медија како би им објаснили функционисање судства и како би их информисали о најновијим дешавањима.

5.4. Обука о транспарентности судства и објашњавање на који начин медији раде, требало би да буде део редовних образовних програма судија и службеника.

5.6. Препоручује се да правосуђе буде укључено у обуку (студената) новинара о организацији правосуђа и законима.

5.7. Судије – које нису судије за односе са медијима – треба да се суздрже од обављања улоге портпарола у медијима. Ако намеравају да ураде тако нешто, онда се препоручује да свој наступ темељно припреме у сарадњи са судијама задуженим за односе са медијима, старијим судијама или службеником за комуникације.

5.8. Препоручује се да правосуђе у свим земљама развије начине како да обавештава јавност и како да образује студенте различитих нивоа:

а. организовање „Отворених дана (или недеље) у суду“ како би јавност информисали о свим аспектима судства;

б. пријем и усмеравање група посетилаца у судовима;

в. објављивање брошуре или информације на интернету за општу јавност о темама, као што су: приступ суду, задаци пороте;

г. развијање онлајн наставних материјала о судском систему за ученике и као подршка судовима у вези са школским посетама.

ПРОЈЕКАТ „ЗАХТЕВИ ЗА САРАДЊУ“

Резиме препорука које пројектна група предлаже на усвајање Генералној скупштини ЕНЦЈ у Даблину, у мају 2012

Пројектна група препоручује да ЕНЦЈ убудуће прима захтеве за сарадњу на основу следећих принципа и критеријума:

1. Захтев за сарадњу или помоћ

1. Захтеви за сарадњу или помоћ ће бити прихваћени само од држава чланица или држава посматрача у ЕНЦЈ или од Судских савета или сличних тела у потенцијалним државама кандидатима за чланство у ЕУ.

2. Захтеви за помоћ треба да буду сачињени у писменој форми председнику ЕНЦЈ, да садрже јасно дефинисан проблем због којег се тражи сарадња, уз релевантне информације и документацију. Страна молила треба јасно да назначи да ли неки други савет или европска агенција или организација имају било какво тренутно ангажовање у вези са питањима које је покренула у захтеву.

2. Разматрање захтева од стране ЕНЦЈ

3. Сваки захтев за сарадњу ће се размотрити и о њему ће одлучити Извршни одбор ЕНЦЈ, на основу следећих критеријума:

1) Циљ ЕНЦЈ је да покуша да помогне када се у захтеву тражи сарадња у циљу решавања проблема који се односи на:

а) побољшање судског система или на тумачење ЕНЦЈ препорука, смерница и стандарда, и/или

б) ефективно и ефикасно обављање судског пословања.

2) ЕНЦЈ није у обавези да пружи сарадњу или помоћ у сваком случају. Основаност сваког случаја ће се посебно разматрати.

3. Именовање представника ради разматрања захтева

4. Извршни одбор ће, уколико одлучи да одговори на захтев, именовати квалификованог стручног представника(е) из Савета да се бави одређеним захтевом.

4. Финансирање пружања сарадње или помоћи

5. Осим уколико друга средства финансирања нису обезбеђена, страна молиља треба да у свом захтеву прецизира да ли је у стању да плати трошкове одговора ЕНЦЈ. Такви трошкови се односе на путовања и смештајне трошкове за представнике именоване да поступају по захтеву, али се не односи на њихове дневнице.

6. Ако страна молиља није у могућности да финансира захтев, може разговарати са администрацијом ЕНЦЈ о могућностима финансирања од стране самог ЕНЦЈ, ЕУ, или про боно тела или националних влада. ЕНЦЈ неће одговорити на захтев све док се не обезбеде финансијска средства.

5. Методе пружања услуга

7. ЕНЦЈ ће одлучити да ли да одговори и како да одговори на сваки истакнути захтев за сарадњу. ЕНЦЈ ће обавестити странку о поступку и процесу обраде захтева.

8. Страна молиља треба да очекује да буде одговорна за организовање посета у земљу страну молиљу уколико је то потребно ради давања одговора на захтев.

6. Извештавање о исходу захтева

9. На крају свог рада представници именовани за обраду сваког захтева за сарадњу направиће извештај за председника и Извршни одбор. Извештаји ће потом бити доступни на наредним састанцима Управног одбора и Генералне скупштине. Извештаји треба пре свега да помогну ЕНЦЈ да на будуће захтеве одговори што ефикасније.

10. Од стране молиље ће такође бити затражено да сачини свој извештај на крају пројекта и да објасни како из свог угла процењује колико је обрада захтева била успешна.